

Gemeentelijke Raad voor Cultuurbeleid Gentbrugge

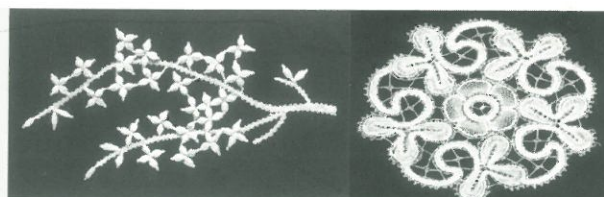
TENTOONSTELLINGEN

Van 'De Puntfabriek'
tot **DE PUNT**

'Kant tot in de Puntjes'
door IDRIA

Dienstencentrum GENTBRUGGE
Braemkasteelstraat 35
9050 GENTBRUGGE

Zaterdag 11 en 18 mei
Zondag 12 en 19 mei
Maandag 20 mei 2002

INLEIDING

De laatste jaren kenden de tentoonstellingen ingericht door de Gemeentelijke Raad voor Cultuurbeleid Gentbrugge een groot succes. Dit kwam vooral door het feit dat deze tentoonstellingen gewijd waren aan personen of thema's die een sterke band hadden met de vroegere gemeente Gentbrugge. Daarom besloot de Raad de ingeslagen weg verder te bewandelen.

Dit jaar is het onderwerp de vroegere fabriek 'Clouterie et Tréfilerie des Flandres', bij mensen beter bekend onder de naam 'De Puntfabriek' en nu omgevormd tot "De PunT" centrum voor sociale economie te Gent.

De tentoonstelling bestaat uit twee delen. De bezoeker kan er ondermeer zien:

- * hoe "De Puntfabriek" in Gentbrugge vanaf 1867 uitbreidde van een vrij gekomen kaarsenfabriek tot een industrieel complex van 15 ha., wie er werkte en wat er geproduceerd werd.

Wat de doelstellingen zijn van "De PunT" centrum voor sociale economie te Gent, en hoe deze site er in de toekomst zal uitzien.

- * "Kantwerk tot in de Puntjes" verzorgd door de kantklossenvereniging Idria.

Zodra de beslissing genomen was om deze tentoonstelling te realiseren, heeft de Gemeentelijke Raad voor Cultuurbeleid Gentbrugge kunnen rekenen op de spontane steun van verschillende mensen die in het bezit zijn van gegevens en materiaal en dit alles in bruikleen wilden geven voor de tentoonstelling.

Verschillende diensten van de Stad Gent verleenden ook daadwerkelijke steun.

We *danken* daarom welgemeend iedereen die op een of andere manier meegewerkt heeft om deze tentoonstellingen te realiseren.

Namens de Gemeentelijke Raad voor Cultuurbeleid Gentbrugge,

Jozef De Grieve,
voorzitter

INHOUD

- Inleiding
- Historisch overzicht:
 - * 150 jaar Tréfil Arbed "Puntfabriek" te Gentbrugge door Hans Vereecken
 - * TrefilARBED Welding N.V. 1990-1993 door Marcel Willems
- "De Puntfabriek" uit het boek Jozef Volckaert
- Getuigenis over de laatste jaren van TrefilARBED Welding N.V. door Marc Vereecken
- "De PunT" centrum voor sociale economie te Gent
- "Kant tot in de Puntjes" door kantvereniging Idria

BIBLIOGRAFIE

- Trefil Arbed Gentbrugge 150 jaar, Hans Vereecken
- Jozef Volckaert. En dat alles voor een paar tirannen. Kritak 1983
- De PunT, centrum voor sociale economie te Gent, Marc Standaert

FOTO'S

AMSAB, Ro Berteloot, Koenraad Boel, Evelien Gelaude, Koen Lepa, Guy Mineur,
TrefilARBED en Edith Van Oost

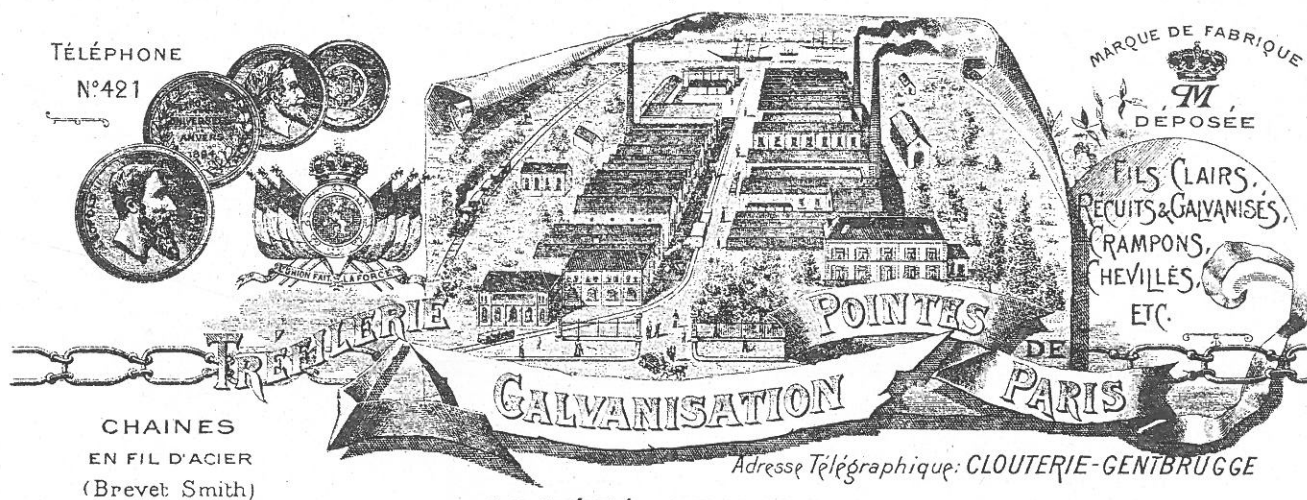
DE GEMEENTELIJKE RAAD VOOR CULTUURBELEID GENTBRUGGE

Jozef De Grieve, *voorzitter*; Christian Trivier, *ondervoorzitter*; Marcel Gelaude, *secretaris*;
Raphaël Adins, Gilbert De Craecker, Janine De Visscher, Ivan Gheysens, Hans Lambrecht en
Anita Vandersmissen, *bestuursleden*.

1er Décembre

1902.

DIPLOME D'HONNEUR ET MÉDAILLES A DIVERSES EXPOSITIONS

SOCIÉTÉ ANONYME

Clouterie & Tréfilerie des Flandres

à GENTBRUGGE (Nord) lez-GAND

150 JAAR TRÉFIL ARBED "PUNTFABRIEK" TE GENTBRUGGE

Het maken van een soort van beknopt overzicht van de geschiedenis van een bedrijf is geen sinecure. Het valt soms te vergelijken met het zoeken naar de spreekwoordelijke naald in de hooiberg. Bovendien waren de nagelmakerij en draadtrekkerij in Gent nauwelijks vertegenwoordigd. Toch is er voldoende materiaal in de bedrijfsarchieven overgebleven om een vrij volledig beeld te kunnen schetsen van de CLOUTERIE ET TRÉFILERIE DES FLANDRES.

I. DE PERIODE PERNOT: 1839 - 1891

De geschiedenis vangt aan in 1839: Adolphe PERNOT, gewezen fabrikant van benen knopen, start met de productie van raamnagels. Daarvoor beschikt hij over één enkele machine in zijn atelier op het Nieuwland waar hij woont. Met deze ene - met de hand aangedreven - machine wordt de draad op gewenste lengte gesneden. Nadat de punt manueel gevijld is, wordt de nagel tussen twee ijzerplaten geklemd, zodat een hamer de kop kan slaan.

Het volgende jaar vervaardigt Pernot een machine die een volledig afgewerkte nagel produceert, een innovatie die een aanzienlijke winst in tijd en materiaal betekent.

In 1842 biedt smedersbaas Charles Louis CARELS zijn hulp aan. Samen bouwen ze nog vijf nagelmachines. Later gaat Carels zijn eigen weg en richt een constructie-atelier op. In datzelfde jaar huwt Pernot met Stephanie MINNE, waardoor het bedrijf de naam krijgt PERNOT-MINNE.

Het dynamisme van het bedrijfje zorgt ervoor dat het atelier vlug te klein wordt en verhuizing naar de Minnemeersbrug - op enkele honderden meter van de oude werkplaats - wordt noodzakelijk. Met de hulp van Carels, die hem een stoommachine van 25 pk levert, voert Pernot enkele innovaties door. De firma bestaat amper 12 jaar. In Fontaine l'Évêque worden 4 machines gekocht om klinknagels te maken.

De verschillende fasen in de groei van het eenmansbedrijfje naar een volwaardige fabriek volgen elkaar nu snel op. Pernot koopt in Luik 14 bobijnen om zelf draad te kunnen trekken en brengt Luikenaar Francois Heyne mee als meestergast (vier anderen zullen hem volgen). Vanaf 1860 vervaardigt de firma nagels, klinknagels en draad.

In 1867 wordt er opnieuw verhuisd en Pernot koopt de intussen vrijgekomen kaarsenfabriek 'De Corte' te Gentbrugge, dat op dit moment iets meer dan 2.000 inwoners telt.

Vanaf dat ogenblik (en dat blijft zo tot op heden) bevindt het bedrijf zich in de Kerkstraat.

Pernot is echter nog niet tevreden, zijn ambities reiken veel verder: zijn bedrijf moet nog verder groeien.

Nieuwe nagelmachines worden aangekocht in Frankrijk. Verder wordt in de periode 1873-1876 de productie van naalden voor Jacquardweefgetouwen en platte draad voor lepels opgestart en steeds maar verfijnd.

En de evolutie gaat verder: de eerste walsdraad op rollen komt vanuit Grivegnée naar Gent (1887), een innovatie die in het begin nogal wat problemen schept, problemen die echter vlug worden opgelost.

In 1890 komt de eerste Amerikaanse nagelmachine in Gentbrugge aan. De trekkerij beschikt nu over 42 bobijnen om draad te trekken.

Met de dood van Adolphe Pernot (28 maart 1891) wordt een periode definitief afgesloten. Na 52 jaar inspanning voor de metaalverwerkende industrie in Gent overlijdt hij op 77-jarige leeftijd. Zijn dood betekent het einde van de firma Pernot-Minne, maar luidt tevens een nieuwe periode in die minstens even vruchtbaar zal blijken.

II. S.A. CLOUTERIE ET TREFLERIE DES FLANDRES

Van Pernot-Minne tot S.A. Clouterie et Tréfilerie des Flandres: 1891 - 1892

Na de dood van de Adolphe Pernot nemen Gustave Carels, zoon van Charles Carels die Pernot heeft helpen opstarten, en Leon Tertzweil het initiatief om het bedrijf van Pernot om te vormen tot een Naamloze Vennootschap. Ze worden hierin gesteund door Jean-Jacques Dierman, Harold Drory en Emile Van Ceulebroeck.

Op 16 mei 1892 komen Carels, Tertzweil en Dierman voor het eerst samen als beheerraad. Ze besluiten dat, tot de oprichting van de N.V., Leon Tertzweil alle aankopen onder zijn naam zal verrichten.

De drie schrijven een aantal fabrikanten van nagelmachines aan met de vraag hun bedrijf te mogen bezoeken en de werking van de machines te mogen bestuderen.

Tijdens een volgende vergadering wordt besloten tot de bouw van een nieuwe fabriek; de oude gebouwen zullen immers voor een groot deel afgebroken worden en volgens een rationeler plan heropgebouwd.

Naast de nagelmachines moeten er ook nog een Compound stoommachine van 250 pk (geleverd door Carels) en twee stoomketels (geleverd door de Chaudronnerie Liégeoise) geherbergd kunnen worden. De plannen voor de nieuwbouw lijken des te meer gewettigd, wanneer Tertzweil vanuit Düsseldorf ook nog 15 'Malmedy'-nagelmachines meebrengt.

Nagelmakerij 1893

De periode tussen 1892 en 1914: chronologisch

1892 - 1897

Op 30 juni 1892 wordt in het kantoor van notaris Louis-Jean Reyschoot de stichtingsakte van de nieuwe Naamloze Vennootschap ondertekend. De statuten verschijnen in de bijlage van het Belgisch Staatsblad op 14 juli. Vanaf dat moment heet het bedrijf officieel CLOUTERIE ET TREFILERIE DES FLANDRES. Het kapitaal van de onderneming bedraagt 250.000 BEF, verdeeld over 500 aandelen:

Herminie Pernot	130
Honorine Pernot	130
Gustave Carels	50
Jean-Jacques Dierman	50
Leon Tertzweil	50
Harold Drory	50
Emile Van Ceulebroeck	40

De beheerraad bestaat uit de drie initiatiefnemers: Carels, de nieuwe voorzitter, Dierman en Tertzweil.

Het eerste boekjaar is het jaar van de grote veranderingen die leiden tot betere werkomstandigheden en bijgevolg grotere productie.

De eerste 5 maanden wordt er in erbarmelijke omstandigheden met verouderde machines gewerkt. De productie bedraagt amper 22.800 kg per week.

Op 8 december 1892 legt de directie de productie stil om de nodige veranderingswerken uit te voeren. Ongeveer drie vierden van de oude fabriek wordt gesloopt en vervangen door nieuwe gebouwen. De meeste oude nagel- en klinknagelmachines worden afgebroken; de verzinkingsinstallatie verdwijnt eveneens. Eind januari zijn de belangrijkste werken zo goed als voltooid.

Op 20 februari 1893 wordt het werk weer hervat door het personeel dat op dat moment bestaat uit 1 portier, 1 meester-gast, 2 bedienden en 70 arbeiders. Zij staan in voor 54 nagelmachines en 21 bobijnen. De verzinking zal echter pas enkele jaren later opnieuw in gebruik genomen worden voor de productie van verzinkte nagels. Eind maart draait alles weer naar wens. De gemiddelde productie bedraagt nu 40.000 kg per week.

Wanneer alle werken voltooid zijn, wordt uitgekeken naar verdere uitbreidingsmogelijkheden om op die manier de productie gevoelig te verhogen. Vanuit dit oogpunt maken Carels en Tertzweil enkele studiereizen naar Frankrijk en de Verenigde Staten.

De gegevens die ze meebrengen worden bestudeerd en op 27 april 1894 neemt de beheerraad de beslissing om de fabriek uit te breiden en zodanig in te richten dat de productie verdubbeld kan worden. De eerste nieuwe nagelmachines, die zonder verlies aan materiaal de nagels stampen, worden in juli 1894 geleverd.

Het bedrijf gaat verder op zoek naar interessante nieuwigheden in het buitenland. Leon Tertzweil vertrekt op studiereis naar Duitsland en koopt er nieuwe trekbanken voor fijne draad.

De bestuursleden wonen ook een demonstratie bij van elektrisch aangedreven trekbanken. Deze machines werken inderdaad sneller, maar zijn erg duur.

Op 25 oktober neemt diezelfde raad een principiële beslissing over een nieuwe productie-eenheid, bestemd voor de vervaardiging van klare en verzinkte draad en hun respectieve eindproducten. In die beslissing wegen volgende argumenten door:

1. Er is veel vraag naar verzinkte draad en vlechtwerk.
2. De productie ervan in Groot-Brittannië en Duitsland is succesvol.
3. Het is mogelijk te concurreren met de Engelse bedrijven, omdat zij hun draad in Duitsland moeten betrekken, terwijl de Clouterie et Tréfilerie des Flandres zelf de noodzakelijke draad aanmaakt.

In augustus 1896 komt weer een aanbieding voor elektrische trekbanken. Leon Tertzweil vertrekt naar Engeland om de werking en efficiëntie van de banken na te gaan. Ondanks zijn gunstig verslag wordt het voorstel verworpen, omdat de banken alweer te duur zijn, en de kosten niet opwegen tegen de baten.

Als gevolg van deze recente innovaties stijgt de productie tot een gemiddelde van 93.500 kg per week tegenover 40.000 kg per week in 1893.

1898 - 1908

Uit de resultaten van het eerste semester van het boekjaar 1897 - 1898 blijkt dat de productie gevoelig verhoogd is, maar de winst aanzienlijk gedaald.

Men onderscheidt hierin 4 oorzaken:

1. 100 kg nagels levert nog slechts een winst op van 1,77 BEF tegenover 2,75 BEF het jaar voordien. Dit komt doordat de aankoop prijs van walsdraad gestegen is, terwijl de verkoopprijs stagneert.
2. Verder is de nieuwe trekkerij verlieslatend, omdat de Amerikaanse walsdraad onregelmatig opgerold en wisselend van dikte is. Deze draad productieklaar maken vergt extra tijd en werk.
3. De degelijke opleiding van personeel en de steeds maar hogere eisen op het vlak van productie blijken veel geld te kosten.
4. De nieuwe fabriek haalt slechts drie vierde van haar toprendement.

De toestand verslecht nog: het wordt in 1899 steeds moeilijker voldoende hoeveelheden walsdraad te vinden. De walsdraad is dan ook duur: de prijs per 100 kg stijgt maandelijks. In maart betaalt men 17,10 BEF, in april is er geen draad meer te vinden voor minder dan 20 BEF per 100 kg. In oktober bereikt de aankoop prijs een piek: 100 kg kost dan 25 BEF, wat hoger is dan de verkoopprijs van het eindproduct, die gemiddeld rond 19 BEF schommelt.

Kort na de eeuwwisseling begint de prijs van de walsdraad langzaam te dalen. De problemen zijn echter nog lang niet van de baan, aangezien de kostprijs nog altijd hoger ligt dan de verkoopprijs. En met die verkoop wil het nog altijd niet vlotten.

Later in 1900 treedt er evenwel verbetering in. Op twee maanden tijd daalt de prijs voor de walsdraad tot 14,30 BEF per 100 kg. Er kan weer met winst gewerkt worden, zodat de strijd tegen de Amerikaanse en Duitse concurrenten kan herbeginnen. De markt blijft onzeker, doch gunstig.

Het boekjaar 1900-1901 sluit uiteindelijk af met een verlies van 81.480 BEF. Door een kunstgreep echter - het overboeken van verzekerde winst op lopende orders - schrijft men toch een winst in van 8.519 BEF.

De gemiddelde productie schommelt rond de 400.000 kg per week; dit is vrijwel het maximumrendement dat met de bestaande lijnen mogelijk is. Om dit rendement tot 600 ton te kunnen verhogen, maakt Leon Tertzweil een uitgebreide studie. Daarin wordt o.m. de aanleg van een dubbel spoor en de bouw van nieuwe hallen en magazijnen voorzien. Het voorgestelde uitbreidingsprogramma zal twee jaar in beslag nemen.

Op 14 juni 1902 wordt de Naamloze Vennootschap Clouterie Adolphe Otlet boven de doopvont gehouden. Bij de stichters vinden we de namen van de 3 bestuurders uit Gentbrugge. Adolphe Otlet wordt tevens de vierde beheerder van de Clouterie et Tréfilerie des Flandres.

In 1905 komt het tot een fusie met de Clouterie Adolphe Otlet. Volgens de bestuurders zijn daar verschillende voordelen aan verbonden: *Samen hebben we een grotere productie en leggen we meer gewicht in de schaal. We kunnen de grondstoffen samen aankopen, zodat door de grotere hoeveelheden lagere prijzen verkregen kunnen worden.*

In 1903 wordt een nieuwe secretaris voor de Directie aangenomen. De beheerders spreken over Jean Delori als een veelbelovend jong ingenieur. In 1905 wordt hij beheerder. Ook Leon Pelfrène zet zijn eerste stappen in de fabriek. Deze laatste - de grootvader van Yves Decorte van Sidmar en Philippe Decorte van Sidcenter - zal er 54 jaar blijven tot in 1959, jaar waarin hij als Directeur het bedrijf verlaat.

In 1906 wordt een locomobiel (d.i. een stoommachine op wielen) aangekocht om de twee oude stoommachines van Carels te ontlasten. De eigenaars van de Tissage de Gentbrugge stellen voor hun fabriek met al haar infrastructuur te verkopen. De beheerraad hapt toe en koopt het volledige bedrijf voor 260.000 BEF.

In 1907 worden proeven gedaan om draad te galvaniseren door middel van elektrolyse. De resultaten van de proefnemingen zijn echter onbevredigend.

1909 - 1914

Tijdens de voorgaande jaren is er in wezen weinig veranderd bij de Clouterie et Tréfilerie des Flandres. Er werden wel enkele innovaties doorgevoerd maar echt ingrijpend waren deze niet. Gronden die werden aangekocht met het oog op uitbreiding hadden hun bestemming nog niet gevonden. Daar komt nu verandering in. Extra gronden worden nog aangekocht, ondermeer de volledige wijk 'Hukkelgem' en een deel van de bloemisterij van 'Van Oostende'. Zij moeten plaats maken voor een bedrijf in volle expansie. Onder de nieuwe terreinen wordt een tunnel gegraven om de draad van de trekkerij naar de galvanisatie te transporteren. De tunnel bestaat nog steeds.

In 1911 worden diverse nieuwe lijnen in productie genomen waardoor de productie tot een maximum opgevoerd kan worden. Tevens worden 8 nieuwe gloeiovens gebouwd, die - in vergelijking met de oude - 30 % minder kolen verbruiken.

Gepaard gaand met de uitbreidingen wil de directie de krachtbronnen moderniseren. A.E.G. legt daartoe 3 offertes op tafel voor een elektrische centrale. Het spreekt vanzelf dat voor de goedkoopste oplossing wordt gekozen: de Clouterie et Tréfilerie des Flandres zorgt voor een gebouw waarin A.E.G. de centrale opricht. De gloednieuwe centrale wordt op 9 mei 1910 om 6 uur 's morgens gestart. De Clouterie betaalt 5 jaar lang 100.000 BEF aan A.E.G. en baat de centrale zelf uit. De verouderde stoommachines worden uit productie genomen.

In die periode stelt de Clouterie 892 arbeiders en 54 bedienden tewerk: 390 arbeiders werken in de nagelmakerij, 378 in de trekkerij en nog eens 124 in de boutenmakerij.

Op 16 juli 1910 overlijdt stichter en beheerder Jean-Jacques Dierman op 60-jarige leeftijd. Zijn zoon Pierre volgt hem op in de raad van beheer.

Nauwelijks een jaar later overlijdt ook Gustave Carels op 69-jarige leeftijd. Ook zijn zoon volgt hem op in de raad van beheer.

In 1912 boekt het bedrijf haar grootste vooroorlogse winst. Alle machines kunnen op volle toeren draaien omdat de arbeiders er nu volledig mee vertrouwd zijn, wat het rendement uiteraard ten goede komt. Draad en nagels worden nu ook vertind en de productie van prikkeldraad start op 2 machines. Later zal de prikkeldraad een van de belangrijkste producten van de Clouterie et Tréfilerie des Flandres worden.

In 1913 sluit de vennootschap een contract af met het Ministerie van Oorlog. Dit houdt in dat, in geval van dreigende escalatie, het Belgische Leger haar sabels op de machines van de Clouterie et Tréfilerie des Flandres mag slijpen. Van 30 juli tot 5 augustus worden 180 arbeiders gemobiliseerd.

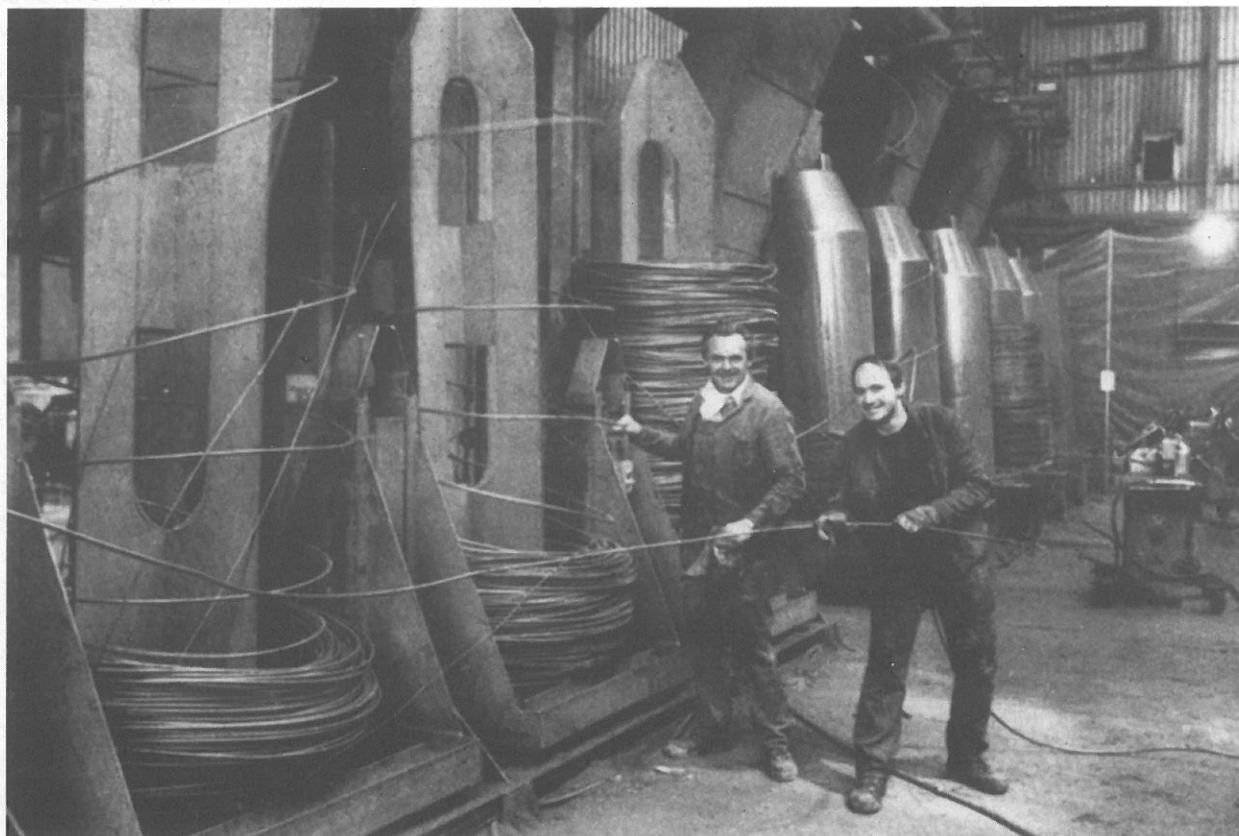
Op 2 augustus 1914 breekt de Grote Oorlog uit.

De periode tussen 1892 en 1914: sociaal

Het eerste bekende conflict van enige omvang dateert van 1893. Op 10 maart van dat jaar wordt er een loonsverlaging van 10 % aangekondigd. 7 arbeiders uiten hun ongenoegen over deze maatregel en worden prompt ontslagen. De zeven stappen echter naar de gemeenteraad die één van haar schepenen stuurt om te bemiddelen. De Directie neemt de ontslagen draadtrekkers weer in dienst om de relaties met de gemeente niet te vertroebelen. Ze moeten echter wel de loonsverlaging zonder morren aanvaarden.

De Clouterie et Tréfilerie des Flandres introduceert als één van de eerste bedrijven in het Gentse het tweeploegenstelsel.

Op 1 november 1897 wordt door de wankelde situatie op de afzetmarkt tot een loonsverlaging besloten. Deze zal echter in schuifjes worden doorgevoerd om sociale onrust te vermijden. De eerste schijf wordt van kracht op 17 februari 1898 en wordt ook zonder protest aanvaard. Wanneer de beheerraad op 22 januari 1901 beslist een nieuwe loonsverlaging door te voeren (10 tot 25 %, afhankelijk van het soort werk), breekt 3 dagen later het eerste echt grote conflict uit dat de Clouterie et Tréfilerie des Flandres kent. Zowat 200 arbeiders leggen het werk neer in een poging de bedrijfsleiding te doen afzien van dit voornemen.

Draadtrekkerij

Verscheidene pogingen worden gedaan om tot onderhandelingen te komen. De arbeiders vragen de Directie de oude lonen nog enkele maanden uit te keren, omdat er mogelijk een verbetering in de markt optreedt, die het dan mogelijk zou maken de lonen nog te handhaven. De Directie laat echter volgend bericht in de fabriek circuleren:

"Ten gevolge van de beslissing genomen door het bestuur worden de werknemers die het werk niet hervatten niet langer als leden van het personeel beschouwd. Hun getekende werkboekjes liggen bij de portier, waar ze afgehaald kunnen worden".

Volgens het verslag van de raad van beheer van 11 februari 1901 hervatten daardoor enkele stakers het werk. Anderen komen smeken om weer aan het werk te mogen. Van de 24 worden er 22 weer aanvaard. Op 14 april 1902 wordt door de socialisten een algemene staking uitgeroepen waaraan 300.000 arbeiders participeren. Over deze Algemene Staking voor algemeen stemrecht is echter weinig terug te vinden. Wel weten we uit bepaalde bronnen dat het de arbeiders zijn van Carels, De Nobele, Nolet en de Clouterie et Tréfilerie des Flandres die daartoe het initiatief nemen door als eersten het werk neer te leggen.

Tijdens de oorlog (1914-1918) bezetten de Duitsers de fabriek, die ze "Militäre Drahtfabrik" gaan noemen. Vier jaar lang werken ze enkel voor eigen rekening.

De bezetters die in oktober 1918 voelen dat het einde nakend is verlaten geleidelijk de fabriek. De laatsten vertrekken op 4 november en nemen zo veel mogelijk materiaal (drijfriemen, kleppen en allerlei gereedschap) mee om te verhinderen dat de productie snel hervat kan worden.

Dan komt uiteindelijk de lang verwachte dag van de wapenstilstand: 11 november 1918.

Toevallig komt de "echte" directie te weten waar het meegenomen materiaal zich bevindt. Leon Tertzweil gelast Leon Pelfrène met de opdracht om dat materiaal terug te gaan halen, wat dan ook gebeurt.

Na vier jaar en twee maanden keert Jean Delori terug. Hij was in het begin van de oorlog door de directie naar Groot-Brittannië gestuurd om van daaruit in verbinding te blijven met de klanten.

De periode tussen 1919 en 1939: chronologisch

Heropbouw

De Grote Oorlog - die zoveel leed berokkende - is eindelijk afgelopen. De nodige herstellingen worden uitgevoerd om de productie opnieuw te kunnen opstarten. Met man en macht werken de arbeiders om de schade te herstellen. Dit was zeker nodig, want de Duitse bezetter had gebouwen en machines nauwelijks onderhouden. Ze bevonden zich dan ook in zorgwekkende toestand.

Op 15 maart 1919 zijn de noodzakelijke herstellingen uitgevoerd. Twee dagen later opent de fabriek de deuren voor haar 168 arbeiders.

De binnenlandse verkoop komt langzaam terug op gang, maar op de buitenlandse markt gaat het veel moeilijker. De - door oorlog gespaarde - Amerikanen beheersen de markt. Zolang de prijzen van de grondstoffen niet tot een behoorlijk peil zijn gedaald, kan de overzeese concurrentie niet bestreden worden ...

Samenwerking met ARBED

In 1919 neemt de geschiedenis van de Clouterie et Tréfilerie des Flandres een belangrijke wending: Leon Tertzweil ontmoet voor het eerst Emile Mayrisch en Gaston Barbanson. Ze stellen een overeenkomst voor tussen de Clouterie et Tréfilerie des Flandres en de Aciéries Réunies de Burbach, Eich et Dudelange (ARBED).

Deze overeenkomst houdt in dat ARBED de nodige grondstoffen zal leveren voor de producten van de Clouterie et Tréfilerie des Flandres, zodat de productie heel het jaar verzekerd blijft.

Als gevolg van de economische toestand worden in het kader van de overeenkomst op de buitengewone algemene aandeelhoudersvergadering van 14 november 1921 de nodige beslissingen genomen om het samenwerkingsakkoord vlotter te laten verlopen. Die vergadering keurt op 8 mei 1922 de overeenkomst met ARBED goed.

Door dit verdrag verhoogt het kapitaal van 6 tot 12 miljoen, door uitgifte van 6.000 nieuwe aandelen. ARBED onderschrijft ze allemaal aan 1.000 frank per stuk. De aandelen van de Clouterie et Tréfilerie des Flandres kunnen omgeruild worden tegen aandelen van ARBED met dezelfde rechten.

Door deze ruil ontvangt de Luxemburgse maatschappij 4.887 stuks. Samen met de 6.000 nieuwe houdt dit in dat ARBED 10.887 van de 12.000 (of vrijwel 90 %) van alle C.T.F. aandelen bezit.

Verder zetelt Gaston Barbanson in de raad van beheer van de Clouterie et Tréfilerie des Flandres; Jean Delori in de raad van beheer van ARBED.

Inmiddels is tijdens de onderhandelingen de 70-jarige Leon Tertzweil overleden (10 oktober 1920) ten gevolge van een bronchitis. Zijn plaats aan de onderhandelingsstafel wordt ingenomen door Jean Delori.

Na drie jaar wordt de overeenkomst van 1922 herzien, enerzijds om de banden tussen de verschillende bedrijven steviger aan te halen, anderzijds omdat er moeilijkheden gerezen waren over de objectieve bepaling van de prijs voor walsdraad die ARBED levert.

Ook dit nieuw verdrag wordt herzien: op 13 maart 1926 wordt het gewijzigd door het samengaan van ARBED met Terre Rouge. De winstverdeling wordt herschikt zodat de Clouterie et Tréfilerie des Flandres hetzelfde bruto dividend kan uitkeren als ARBED.

Verdere uitbreiding

Het zou verkeerd zijn te beweren dat ARBED het Gentbrugse bedrijf opslokt. De firma straalt nog steeds dynamiek uit: ze blijft zelfs voortdurend uitbreiden. In 1923 koopt het bedrijf de scheepswerven op van Van Kerkhove, langs de Schelde.

Datzelfde jaar koopt de Clouterie et Tréfilerie des Flandres zich in in een kleine Luxemburgse maatschappij, de S. ARBED Métallurgique de Bissen. Deze levert al jaren aan Gentbrugge. ARBED heeft een meerderheidsparticipatie in Bissen.

In 1924 richt de Clouterie et Tréfilerie des Flandres samen met Ougrée-Marihaye de N.V. Produrac op, met als specialiteit het trekken van hardstaal en het slaan van kabels voor onder meer mijnliften.

De vennootschap verwerft in 1926 de terreinen van de Fabriek Rinskopf. De tunnel die de galvanisatie en de trekkerij verbond kan uit gebruik genomen worden. Door die aankoop grenst de Clouterie et Tréfilerie des Flandres volledig aan de Schelde en kunnen de werken voor een laad- en loskaai starten. De haven van Antwerpen wordt op die manier een stuk gemakkelijker te bereiken, wat vooral voordelig is voor de grote exportbestellingen.

Gasovens worden geïnstalleerd en de eerste continu trekbank - uitgerust met hardmetalen trekstenen - voor dikke draad wordt in dienst genomen. Dit en de introductie van het stompassen brengt een ommekeer teweeg in de draadtrekkerij ...

De Grote Depressie

1929 begint al minder rooskleurig: het bedrijf moet het hoofd bieden aan een levendige concurrentie op de exportmarkt.

De crash van Wall Street heeft een volledige ineenstorting van de markt tot gevolg. Overal ter wereld worden protectionistische maatregelen getroffen om de nationale industrie te beschermen. De hoge invoerrechten maken het bijna onmogelijk nog producten op de exportmarkt te brengen en te verkopen.

Om het hoofd te kunnen bieden aan de Grote crisis fusioneert Clouterie et Tréfilerie des Flandres met de S. ARBED des Clouteries Ad. Otlet te Fontaine l'Evêque en de Tréfilerie Gantoise uit Wondelgem (1932). Verder slokt het bedrijf de Usines Guilbert op (Merelbeke), dat ze eigenlijk al jaren controleerde (1936).

Op 1 mei 1934 wordt Gaston Barbanson voorzitter van de raad van beheer na het overlijden van Gustave Carels.

De periode tussen 1919 en 1939: sociaal

Tijdens de nationale staking in de machinebouw- en metaalsector van 1922, die 12 weken duurde, was de Clouterie et Tréfilerie des Flandres alles behalve een kombattief speerpunt van de Gentse metaalsector. Het bedrijf blijft haar tactiek trouw van onafhankelijke, aparte loonsonderhandelingen.

Op 14 februari 1924 breekt een nieuwe staking uit waarbij ook andere Gentbrugse bedrijven betrokken zijn. Een voorlopige overeenkomst voor een loonsverhoging met 5 % wordt afgesloten. Op 18 februari is de verhoging een feit.

Op 23 november 1924 wordt een voorzienigheidskas voor het personeel van de puntfabriek opgericht.

Het doel is: "Aan hare zieke en onbekwaam tot werken zijnde leden, hulp te verleen en alsook hun eene rente te verleen wanneer zij de ouderdom van zestig jaren zullen bereikt hebben: waardoor alle omhalingen in de schoot van de fabriek zullen vermeden worden."

De bijdrage is bepaald op 72 BEF per jaar; minderjarigen betalen de helft.

Op 2 juni 1930 breekt een staking uit in alle Gentse metaalfabrieken behalve ... de Clouterie et Tréfilerie des Flandres. De vakbondsleiders vertonen zich niet, maar de communisten houden een meeting en slagen erin een deel van de arbeiders buiten de poorten te houden. Wanneer de volgende dag het werk ook in de puntfabriek wordt neergelegd, is de staking algemeen. In het tussenvoorstel dat op 20 juni 1930 wordt voorgelegd, vinden we als laatste punt: "De Clouterie et Tréfilerie des Flandres of puntfabriek zal zoals voorheen een eigen loonovereenkomst sluiten".

Op 23 juni worden de patroons en arbeiders het eens en wordt de algemene staking als beëindigd beschouwd.

Deze staking heeft wel tot gevolg dat de socialistische vakbond uit de fabriek wordt geweerd.

Van 1 tot 5 december 1933 gaan de 150 werknemers van de boutenfabriek in staking omdat het vast loon vervangen wordt door stukloon.

In de "Metaalbewerker" van januari 1934 staat te lezen: "Den eersten december 1933 werden wij verwittigd dat de werklieden van de Clouterie et Tréfilerie des Flandres het werk verlaten hadden om 8 uur 's morgens. (...) Volgens berekening van de werklieden zouden zij 50 % van hun loon verliezen. (...)

Alhoewel wij niet meer erkend zijn sinds de staking van 1930, stellen wij voor contact op te nemen met de bestuurder van de C.T.F. (...) De heer Delore (sic)!, die niet zo haatdragend is, stond dit toe en na eene grondige bespreking, werd er aangenomen, dat het werk den vijfden december zou hernomen worden aan de oude voorwaarden die zouden in voege blijven tot 1 januari 1934".

Het stukwerk wordt ingevoerd, zodat de arbeiders zelf kunnen berekenen of zij nu minder loon zullen ontvangen. De bedoeling van het bestuur is de productie met 15 % te verhogen en dezelfde lonen uit te betalen.

De periode tussen 1940 en 1945 (de Tweede Wereldoorlog)

De overeenkomst tussen de Clouterie et Tréfilerie des Flandres en ARBED wordt door de bezetter nietig verklaard. ARBED krijgt verbod nog langer de nodige fondsen over te schrijven. De geest van de overeenkomst wordt echter geëerbiedigd. Barbanson neemt ontslag als voorzitter van de raad van beheer. Voor de duur van de oorlog wordt hij door Jean Delori vervangen.

Door het gebrek aan brandstof kan de centrale van Langerbrugge niet voldoende elektriciteit meer leveren. Het verbruik moet opnieuw met 20 % worden gereduceerd, nadat men al eens 10 % procent had moeten inleveren.

Wanneer in 1944 de toestand voor de Duitse bezetter steeds moeilijker wordt, heeft dat ernstige gevolgen voor de Clouterie et Tréfilerie des Flandres: vrijwel alle transportmiddelen worden in beslag genomen, zodat bijna niets meer geleverd kan worden.

Van 19 mei tot 20 juli ligt heel de productie stil, omdat er geen elektriciteit meer is. Ook na 20 juli kan het bedrijf niet opnieuw van start gaan, aangezien de Belgische walsen al sinds 1 juni van dat jaar geen walsdraad meer vervaardigen en ook steenkool niet langer voorhanden is.

Ondanks alles houdt de Clouterie et Tréfilerie des Flandres zijn personeel in dienst, zoals was afgesproken tijdens de eerste maanden van de oorlog.

De periode tussen 1945 en 1953: chronologisch

Dank aan de geallieerden

Nu Wereldoorlog II voorbij is, koestert het bedrijf ambitieuze plannen voor een hernieuwde productie. De omstandigheden zijn echter niet optimaal: grond- en brandstoffen ontbreken voorlopig. Gedurende de eerste helft van 1945 worden enkel de noodzakelijke herstellingswerken uitgevoerd aan gebouwen en machines.

Dit duurt tot 1 mei, de dag waarop een eerste lading machinedraad de puntfabriek bereikt. Dank zij Engelse en Amerikaanse bestellingen kunnen de arbeiders opnieuw aan het werk. De leveringen van draad en kolen blijven echter onregelmatig en verschillend van omvang. Daarbij komt nog dat ook de stroomtoevoer gerantsoeneerd blijft. Om aan die problemen het hoofd te bieden worden nachtploegen georganiseerd.

De productie van het laatste trimester bedraagt 1.500 tot 2.000 ton per maand.

Ondanks deze moeilijke omstandigheden sluit het bedrijf 1945 af met een kleine winst, voldoende om het verlies van 1944 volledig te compenseren.

Hoogten en laagten

In 1946 levert ARBED voor het eerst weer machinedraad. Dank zij deze leveringen bedraagt de productie gedecapeerde draad van dan af ongeveer 120 ton per dag. ARBED verzekert elke maand 3.000 ton te leveren.

Op 21 maart beslist de directie de productie van de nagelmakerij en de boutenmakerij met de helft te vergroten. De boutenmakerij slaat nu 2,5 miljoen bouten per maand.

In 1946 komt er naast het tekort aan steenkool en staal een bijkomende moeilijkheid: de staalfabrieken in België en het Ruhrgebied krijgen af te rekenen met een tekort aan cokes, zodat niet langer de vooropgestelde 180 ton staal per dag verwerkt kan worden.

In 1947 is de toestand genormaliseerd en het bedrijf trekt resoluut de kaart van de modernisering. Verscheidene afdelingen worden uitgebreid en grondig gerenoveerd.

De opwaartse tendensen die reeds genoteerd werden in 1947 (hoge productie en dito winst) handhaven zich in het volgende jaar. De toevoer van de broodnodige grondstoffen blijft verzekerd en de moderniseringswerken bevinden zich in de laatste fase of zijn reeds voltooid. Daarnaast blijven de prijzen voor de export stijgen, wat uiteraard een gunstige weerslag heeft op de omzet. De productie loopt op tot 230-235 ton per dag.

1949 wordt een heel moeilijk jaar. Vanaf mei 1949 loopt alles mis. De productie per dag daalt tot 125 ton. Het gemiddelde voor 1949 bedraagt 193 ton, tegen 230-235 het jaar voordien.

De crisis, die in 1949 begonnen was, duurt voort in 1950.

Schril contrast

In schril contrast met 1950 staat 1951. Wordt de productie in januari en februari nog afgeremd omdat er een teveel in stock is, dan valt daar later dat jaar nog weinig van te merken. Vanaf maart wordt immers het ene productierecord na het andere gebroken, met een piek van 348 ton per dag in mei. In deze meimaand stelt de Clouterie et Tréfilerie des Flandres 1.480 arbeiders tewerk. Nooit eerder werkten zoveel mensen in de puntfabriek.

Om deze recordwals te kunnen volgen worden bestellingen nu ook in Duinkerken verscheept en worden lichters gehuurd om als bijkomende opslagplaats aan de kaaimuur te fungeren.

Intussen is de trekkerij uitgebreid en gemoderniseerd.

In dit topjaar trekt Jean Delori zich terug uit het bestuur van de Clouterie et Tréfilerie des Flandres wegens hartklachten. Zijn zoon J.F. Delori volgt hem op.

Alweer een rampjaar

1952 start met de crisis die zich reeds in september 1951 in de trekkerij had aangekondigd, maar die zich nu over de andere sectoren uitbreidt. Deze crisis wordt nog in de hand gewerkt door maatregelen die de regering treft in verband met de export. De geboekte bestellingen dalen tot een nooit eerder gezien peil. De productie schommelt tussen de 154 en 273 ton per dag.

De Clouterie et Tréfilerie des Flandres krijgt van ARBED de toestemming grote offers te brengen om toch aan de slag te kunnen blijven. De verkoopprijzen blijven echter te hoog in vergelijking met die in andere landen. Daarbij komt nog dat Amerika meer staal produceert dan het zelf nodig heeft en dat twee grote klanten, Argentinië en Brazilië, - nog steeds - in een diepe financiële crisis zitten. Om aan de moeilijkheden het hoofd te bieden staat ARBED een verlaging toe van de prijs van de geleverde walsdraad, maar dat alleen is ontoereikend. In die periode blijft alleen de prikkeldraad het goed doen, maar in december moet men ook deze productie stilleggen.

De toekomst van de Clouterie et Tréfilerie des Flandres lijkt op dat moment heel onzeker: er zijn veel minder bestellingen, wat onvermijdelijk een lagere productie en een hogere werkloosheid met zich brengt. Komt daarbij nog dat de Clouterie et Tréfilerie des Flandres een groot deel van haar buitenlandse afzetmarkt verliest ten voordele van Frankrijk en Duitsland.

1952 is niet alleen op zakelijk vlak een zwart jaar - het jaar wordt blanco afgesloten - op 23 november verliest het bedrijf haar grootste bezieler, Jean Delori.

1953 vangt aan met de negatieve erfenis van het voorbije jaar. De lege bladzijden van het orderboek beloven geen verbetering in de toestand; de Clouterie et Tréfilerie des Flandres beleeft een crisis zoals ze er nog nooit eerder een gekend heeft ... Het is een donkere periode die een totale ommekeer zal betekenen voor het bedrijf. Maar ook nu zal ARBED inspringen als reddende engel. Hun eerste poging wordt echter verhinderd door E.G.K.S.-bepalingen: ARBED mag geen prijsverminderingen toestaan bij verkoop van walsdraad aan Clouterie et Tréfilerie des Flandres in ARBED.

Het aanbod van ARBED stelt één aandeel van C.T.F. tegenover één aandeel van ARBED. Door de kapitaalverhoging van het Luxemburgse bedrijf wordt één gratis nieuw aandeel toegekend per vijf oude aandelen. De aandeelhouders van de Clouterie et Tréfilerie des Flandres kunnen eveneens van deze maatregel genieten.

Als ARBED alle C.T.F. aandelen die nog in omloop zijn kan verkrijgen, vereenvoudigt dit de overname. Vermits alle aandelen dat in één hand verenigd zijn, kan bij notarisakte vastgesteld worden dat de ven-

nootschap eigenlijk ontbonden is.

Op 30 november 1953 heeft de laatste raad van beheer plaats in het Brusselse Carlton hotel. Op de agenda staat de ontbinding van de vennootschap en het opstellen van de agenda voor de buitengewone aandeelhoudersvergadering van 30 september 1953.

In de bijlage van het Belgische Staatsblad van 31 december verschijnt de akte van vereffening, ondertekend door Victor Buck en Joseph Kaufmann voor ARBED en Jean-François Delori en Leon Pelfrène als beheerders van de Clouterie et Tréfilerie des Flandres.

De Naamloze Vennootschap Clouterie et Tréfilerie des Flandres houdt op te bestaan. De puntfabriek blijft, maar de naam is veranderd: men spreekt vanaf nu over "ARBED division Clouterie et Tréfilerie des Flandres".

De periode tussen 1945 en 1953: sociaal

Een personeelsdienst

Midden 1944 werd een personeelsdienst opgericht die volgende afdelingen omvatte:

1. De dienst "*personeelsbeleid*" die van primordiaal belang is: zij behandelt immers loonkwesties, selectie, aanwervingen en ontslag.
2. De dienst "*opleiding en opvoeding*" die lessen Frans en andere technische cursussen geeft. Diverse psycho-fysische proeven zijn op dat ogenblik nog in een premature fase.
3. De "*sociale dienst*" die op haar beurt onderverdeeld wordt in een "medische dienst" met eigen dokter en tandarts en een "veiligheidsdienst" in de grote afdelingen met een dienstchef, een afgevaardigde van het personeel, een meestergast, een sociaal assistent en een verpleegster. Hiermee is de Clouterie et Tréfilerie des Flandres zijn tijd ver vooruit, aangezien de veiligheidsdienst pas in 1946 bij wet verplicht wordt.

Sociale zekerheid

Begin september 1945 krijgen de werknemers, naar aanleiding van de voorbijs militaire gebeurtenissen, een voorschot dat gelijk staat aan het loon van 15 dagen arbeid.

Ook de regering doet haar duit in het (loon)zakje: door het Nationaal Werkoverleg, onder leiding van de ministers Pierlot en Gutt, wordt een loonsverhoging van 60 % voorgesteld; een jaar later komt daar nog eens 20 % bovenop.

Ook 1946 is een belangrijk jaar voor de sociale zekerheid. Er worden nieuwe wetten gestemd inzake pensioenen, hulpziekenfondsen en invaliditeitsverzekering.

De wetten voorzien ook in een medisch-sociale dienst, die echter al twee jaar in de puntfabriek bestaat. Er wordt ook een streng reglement opgesteld in verband met sanitaire voorzieningen. Op 25 februari 1947 worden 8 betaalde feestdagen ingesteld; later wordt het aantal verhoogd van 8 tot 10.

Op 16 juni 1947 wordt een wet gestemd die aan elke arbeider, die de leeftijd van 21 jaar bereikt heeft, het recht geeft op een week betaald verlof ... En dank zij de wet van 7 juni 1949 krijgen alle werknemers dubbel vakantiegeld.

In verband met de betaalde feestdagen wordt op 30 december 1950 bij wet bepaald dat, wanneer deze dag op een zondag valt, er een vervanging moet voorzien worden.

Sociale gebeurtenissen

De eerste naoorlogse staking is een onmiddellijk gevolg van de oorlog. Ze wordt uitgelokt door de hoge lonen die de Amerikaanse en Engelse arbeiders in de haven van Gent ontvangen. Men komt tot een compromis. Op 1 september 1945 wordt een zwaar-werkpremie van 8,59 % toegestaan. Dit houdt voor de arbeiders vooral in dat op een jaar tijd hun loon zowat verdubbeld is.

De volgende staking is van langere duur. De specialisten vragen een loonsverhoging van 1 BEF per uur. De directie is het daarmee niet eens en is slechts bereid een verhoging van 0,5 BEF te geven. Dit voorstel wordt door de arbeiders niet aanvaard en ze leggen het werk neer. De staking zal zes weken duren. Onderhandelingen, gevoerd op het Ministerie van Tewerkstelling, leiden tot de uiteindelijke oplossing.

Om dergelijke toestanden in de toekomst te vermijden, voorziet de regering in een systeem van weddeschalen. Alle lonen worden per categorie gerangschikt en voorzien van een coëfficiënt.

De loonkwestie van enkele maanden tevoren blijft aanslepen. Er wordt overleg gepleegd met de paritaire comités, maar die lopen op niets uit. Het gevolg is dat in de tweede helft van augustus 1946 een nieuwe staking uitbreekt die tot het einde van de maand zal duren.

Uiteindelijk worden de lonen met 14 % verhoogd. 11 % daarvan is het gevolg van de staking, 3 % door de toepassing van het systeem van weddeschalen.

De wet van 20 september 1948 voorziet de oprichting van een **ondernemingsraad**. Daarin zetelen - geldend voor de vestigingen van Gentbrugge en Merelbeke - 10 verkozen leden (9 arbeiders en 1 bediende). De directie wijst zelf 5 vertegenwoordigers aan. Het doel is dat de werknemers ingelicht worden over het reilen en zeilen van de ondernemingen. Ze vergadert maandelijks.

De ondernemingsraad vergadert voor de eerste maal op 13 april 1950. Jean Delori was van rechtswege voorzitter maar hij duidt zijn zoon Jean François aan om die functie waar te nemen.

In 1951 krijgen de arbeiders af te rekenen met een stijgende werkloosheid. Afdankingen hangen hen als een zwaard van Damocles boven het hoofd. Gelukkig kunnen ze in deze moeilijke tijden rekenen op hun werkgever, die bereid is een beurtrooststelsel in te voeren om toch zoveel mogelijk werklieden aan het werk te houden. Een week werk wordt afgewisseld met een week stempelen.

In januari 1952 bereikt het bedrijf de droeve piek van 400 werkloze arbeiders.

In maart 1953 slaat de Clouterie et Tréfilerie des Flandres een nieuw werkloosheidsrecord: die maand zitten 490 van de 1.296 werknemers zonder werk. Vanaf dat moment daalt deze tijdelijke werkloosheid. In november 1953 is de werkloosheid volledig verdwenen als gevolg van een heropstarting van de productie.

III. ARBED DIVISION CLOUTERIE ET TREFLERIE DES FLANDRES (1954-1967)

Net wanneer ARBED de puntfabriek overgenomen heeft, wordt artikel 60 van de E.G.K.S. aangepast. Dit wetsartikel bepaalt dat de verkoopprijzen op voorhand bekendgemaakt moeten worden, dit om te vermijden dat bij onachtzaamheid de kans bestaat dat een bedrijf zichzelf uit de markt prijst; een marge van 2,5 % wordt wel toegestaan.

Februari 1954. De ijsgang op de Schelde bemoeilijkt het transport, zodat de verzendingen vertraging oplopen. Ondanks de overname door ARBED blijft de toestand zorgwekkend. Men gaat er - niet ten onrechte - van uit dat vele kleine besparingen één grote oplevert.

Afschaffing van de warme maaltijden in de refter, een verliespost van ongeveer 700.000 BEF per jaar (een arbeider betaalde 12 BEF per maaltijd, terwijl de echte kostprijs 22,65 BEF was), is één van de meest in het oog springende bezuinigingsmaatregelen.

Gedurende de eerste zes maanden vergroot de voorraad in de stock met 60 %, wat een aanzienlijk financiële last betekent. De opslagplaatsen liggen overvol. De toestand is uiterst verward en prijschommelingen zijn aan de orde van de dag.

In november 1954 beslist ARBED de vastgestelde hoeveelheid walsdraad voor Gentbrugge met 500 ton te verminderen. Dit is een gevolg van een tekort aan walsdraad in Duitsland, waardoor de Duitse draadtrekkers op de Belgische, Franse en Nederlandse markt trachten aan te kopen. Later wordt de walsdraad door ARBED een tweede keer gerantsoeneerd. Van dan af ontvangt de puntfabriek per 25 werkdagen 6.750 ton van 5 mm tot 13 mm.

ARBED start met de bouw van nieuwe walslijnen om aan de hoge vraag te kunnen voldoen. Er wordt echter nog steeds met verlies gewerkt, hoewel de productie in vergelijking met het vorige jaar gevoelig is gestegen. De balans van het eerste semester van 1955 is alweer negatief. De moderne, pas geïnstalleerde machines lijden nog aan kinderziekten, die de productie vertragen. De verzendingen verlopen vlot, maar de bestellingen laten op zich wachten. Het semester mondt uit in een staking, die de productie nog verder bemoeilijkt.

Vanaf augustus 1955, na het beëindigen van de staking, slaat de balans om. De productie verhoogt met het aantal bestellingen.

Begin 1956 kent het bedrijf alweer een gebrek aan bestellingen voor de buitenlandse markt.

Daarbovenop heeft de Verenigde Staten een klacht neergelegd wegens het verkopen aan dumpingprijzen, en daarbij al haar bestellingen geblokkeerd. De dumpingprijzen betreffen vooral nagels en prikkeldraad, die lijden onder de bijzonder chaotische binnenlandse markt. Enkel de lasdraad, het gelaste netwerk en de boutenafdeling kennen een bevredigende afzet.

Intussen breidt de fabriek verder uit.

Dank zij de moderniseringën boekt het bedrijf enkele belangrijke bestellingen, waaronder enkele grote vanuit de Verenigde Staten. Begin juli breekt er echter een staking uit die tot 3 augustus duurt, waardoor een groot aantal orders verloren gaat.

Januari 1957. De opwaartse tendens handhaaft zich. De verkoopprijzen stijgen lichtjes in binnen- en buitenland. Het bedrijf tekent belangrijke bestellingen in.

Vanaf juni treedt de Verenigde Staten op de markt als de belangrijkste klant. Het is zelfs zo dat één derde van de totale productie van het bedrijf overzee vertrekt. De puntfabriek kan voordelig uitvoeren naar de V.S. omdat er bijna geen invoerrechten betaald moeten worden. De dumpingprijzen worden er nu (in tegenstelling tot eerder) min of meer geduld. De keerzijde echter is dat de Gentbrugse afdeling van ARBED gevaarlijk afhankelijk wordt van één grote afnemer.

De jaren 60 zijn in een aantal opzichten toch wel bepalend geweest voor de gang van zaken in de daaropvolgende decennia. Het vergroten van de productie-eenheden kondigt zich aan. De decentralisatie, die in de jaren 70 ingrijpende gevolgen zal hebben voor het bedrijf, begint in deze periode.

Een ander belangrijk element uit die periode was de mentaliteitswijziging: de generatie die na de Tweede Wereldoorlog geboren werd, verschijnt nu op de arbeidsmarkt. De "ideale" arbeidskracht van weleer, die niets vroeg en niet meedacht, wordt langzaam maar zeker verdrongen door de medewerker met een eigen oordeel - ook over z'n dagelijks werk.

De 12 weken durende staking van 1967 gaat - officieel - over arbeidskledij. De dieperliggende oorzaken zijn de veranderde arbeidsverhoudingen en de rol van de syndicale organisaties daarin.

Wat ook uiterst belangrijk geweest is voor het huidige TrefilarBED Welding, is de ontwikkeling van de massieve lasdraad. Dit product wordt in de 2de helft van de jaren 60 uitgebouwd tot één van de peilers van het bedrijf, en dat zowel op gebied van bedrijfsresultaten als op gebied van tewerkstelling.

IV. ARBED - FELTEN & GUILLEAUME VERENIGDE DRAADTREKKERIJEN (1968-1984)

Aan het einde van de jaren 60 herstructureert ARBED zijn bedrijven. De draadtrekkerijen worden ondergebracht in ARBED - Felten & Guillaume - Verenigde Draadtrekkerijen. De naam F & G is afkomstig van een Oostenrijks bedrijf dat ARBED heeft overgenomen.

De Verenigde Draadtrekkerijen omvat zes productiecentra: Keulen, Berlijn, Sint-Ingbert, Gent, Wichelen en Bissen. Dit betekent: 6 draadtrekkerijen, 2 afdelingen voor kabels, 1 boutenmakerij en 1 weefafdeling.

Het Gentbrugse filiaal herbergt een draadtrekkerij voor zacht staal, een afdeling bouwstaal, een afdeling lasdraad en een boutenmakerij.

Merelbeke weeft ferro- en nonferrometalen. Produrac trekt hardstaal en slaat kabels.

Wanneer de gouden jaren 60 ten einde lopen, kondigt de crisis van de jaren 70 zich aan. De directie van ARBED beslist om de boutenfabriek over te brengen naar de nieuwe gebouwen op het terrein aan de Frederik Burvenichstraat, die in 1971 werden voltooid. Er worden moderne machines geplaatst voor de vervaardiging van bouten. Dit groots opgezet project voldoet aan de verwachtingen; de kersverse afdeling levert ondermeer bouten aan de V.W.-fabrieken in Duitsland.

Ondanks haar sukses wordt de afdeling boutenfabriek al vlug verkocht. Dit blijkt een vergissing, want van dan af wordt een neerwaartse tendens ingezet. De boutenfabriek sluit definitief haar deuren in 1984. Wanneer ook de nagelmakerij, de verzinkerij, en de afdelingen prikkeldraad en afsluitingen verdwijnen, blijven enkel de afdelingen lasdraad en bouwstaal overeind.

Ondanks de crisis werd voor de afdeling bouwstaal een tweede productie-eenheid ingeplant op het terrein ARBED-Zuid.

In 1980 werd een aanvang genomen met de herstructurering van deze afdeling, met als resultaat dat in 1983 heel de afdeling overgebracht was naar ARBED-Zuid. Vanaf dat moment wordt de afdeling rendabel.

V. TREFILARBED VANAF (1985 TOT 1989)

Een historische datum in de geschiedenis van het bedrijf is 1 januari 1985. Op die dag wordt de firma opgesplitst in 3 afzonderlijke filialen:

TrefilARBED Welding N.V.

TrefilARBED Bouwstaal N.V.

TrefilARBED Belgium N.V.

TrefilARBED Welding is gespecialiseerd in massieve lasdraad, lasvuldraad en staalvuldraad. Al deze producten vinden gretig afnemers op de buitenlandse markt.

TrefilARBED Bouwstaal produceert betonbewapening en meer bepaald de specialiteiten op dat gebied (bv. gelast netwerk).

TrefilARBED Belgium staat in voor de verkoop en de communicatie met de andere TrefilARBED-agentschappen in de wereld.

TrefilARBED besluit grondig te moderniseren en wil daartoe verregaand investeren volgens een 3-fazenplan. Het eerste filiaal dat daar de vruchten van plukt is TrefilARBED Bouwstaal, dat elk jaar hogere winsten boekt en op dit ogenblik een volkomen gezond bedrijf is. Toch worden nog bijkomende investeringen voorzien om de modernisering volkomen te optimaliseren.

TrefilARBED Welding moest terugvechten vanuit een verloren positie, maar, terwijl velen enkele jaren geleden nog de definitieve sluiting van de puntfabriek vreesden, leeft nu de hoop op een vruchtbare toekomst, een hoop die gebaseerd is op de uitstekende resultaten die TrefilARBED Welding nu al enkele jaren boekt. Ook hier worden de komende jaren zware investeringen voorzien, ondermeer voor de bouw van een nieuwe fabriek op ARBED-Zuid, die volgens voorlopige schattingen ruim 1,5 miljard zal kosten.

De eerste twee fasen in het investeringsplan zijn voltooid. TrefilARBED heeft, met het oog op de aan de gang zijnde technische en elektronische ontwikkelingen, ervoor geopteerd de derde fase nog uit te stellen tot midden 1991 en ook die weer onder te verdelen in 3 afzonderlijke stadia.

Dit heeft twee redenen:

1. Het bestuur ziet het als noodzakelijk om eerst de al uitgevoerde modernisering te optimaliseren tot de betreffende afdelingen volledig productief en rendabel zijn.
2. De wachttijd geeft het bestuur de kans zich grondig te informeren over prijs- en kwaliteitsverhoudingen van de dure installaties. Tevens zijn op dit ogenblik een aantal producenten bezig geheel nieuwe prototypes te testen op bruikbaarheid en degelijkheid. Wanneer deze gloednieuwe machines op de markt komen, kan TrefilARBED onmiddellijk inpikken op de nieuwste ontwikkelingen.

VI. TREFILARBED WELDING N.V. 1990-1993

Tussen 1990 en 1992 keert de situatie om.

De voornaamste oorzaken daarvoor zijn:

- Door technische problemen geven investeringen niet de verhoopte productiviteitsverhoging.
- De prijzen op de wereldmarkt dalen sterk.

Als gevolg daarvan worden de voorziene investeringen in de koelkast gestopt.

Daardoor stapelen de verliezen zich op. Deze zijn voornamelijk te wijten aan de sociale lasten die het bedrijf moet dragen als gevolg van de verschillende herstructureringen.

In het begin van de jaren '90 beslist TrefilARBED Welding N.V. zijn draadproducten af te stoten, dit ten gevolge van de herstructureringen in de staalindustrie op wereldvlak.

De directie in Gentbrugge moet op zoek naar een overnemer.

De voorziene investeringen gaan niet verder door. Het lukt niet om een kandidaat te vinden die bereid is het bedrijf over te nemen met inbegrip van het sociaal passief.

Door die mislukking besluit de centrale directie in Luxemburg de boeken van TrefilARBED Welding N.V. neer te leggen. Dit gebeurt op 21 september 1993.

Hiermee komt een einde aan het bestaan van "De Puntfabriek" die ruim 150 jaar een monument was in Gentbrugge.

De fabriek wordt ontmanteld en de gebouwen en terreinen gesaneerd.

In 2000 wordt het centrum voor sociale economie, met name "De PunT", opgericht.

De bureelgebouwen werden gerenoveerd en bergen nu reeds een call center van France Telecom. Ongeveer 200 personen zijn er reeds tewerkgesteld.

bronnen: Marcel Willems

De Puntfabriek

Het grootste deel van zijn leven werkte Jozef Volckaert als nagelmaker in de Puntfabriek in Gentbrugge De *Clouterie et Tréfilerie de Flandres* heette in de volksmond 'Puntfabriek'. (Met 'punten' zijn nagels bedoeld, het voornaamste product van het bedrijf in die tijd).

De oorsprong van het bedrijf ligt in Gent, waar in 1839 Adolf Pernot met de productie van nagels begon. Aanvankelijk betrof hij de ijzerdraad, waaruit de nagels werden vervaardigd uit Engeland, maar omstreeks 1860 ging hij zelf ook met de draadproductie van start. In 1868 verhuisde het bedrijf naar de Kerkstraat in Gentbrugge, waar een dertigtal arbeiders werkten. Toen Pernot in 1891 stierf, werd het familiebedrijf omgevormd tot een naamloze vennootschap. Onder de voornaamste aandeelhouders van de NV *Clouterie et Tréfilerie de Flandres* vinden we bekende namen terug van metaalpatroons uit het Gentse, zoals Carels. De nieuwe beheerders lieten een volledig nieuwe fabriek bouwen en naast de traditionele nagelproductie begon het bedrijf zich nu ook te specialiseren in fijne en platte draad. Ten slotte werd ook nog een afdeling voor de productie van bouten en schroeven opgericht.

Vanaf dat moment ging de tewerkstelling in de Puntfabriek in stijgende lijn. Bij de oprichting van de NV in 1892 waren er vijftienzeventig arbeiders tewerkgesteld, volgens de gegevens van de Industrietelling van 1896 werkten er dan in de nagelmakerij 160 arbeiders en 36 in de draadtrekkerij. Rond 1910 was het aantal arbeiders opgelopen tot ruim 900: 390 in de nagelmakerij, 378 in de draadtrekkerij en 124 bij de productie van allerlei bouten en schroeven. In 1909 werden nieuwe fabrieksgronden aangekocht en de fabriekshallen werden uitgebreid tot aan de Schelde en de spoorweg. Ook de mechanisatie van het bedrijf schreed vooruit: eveneens in dat jaar werden twee nieuwe stoommachines van 1400 pk aangekocht. De redenen van de opgang liggen voor de hand. Vanaf 1895 trad een gunstige economische conjunctuur in, die aanhield tot aan de vooravond van de Eerste Wereldoorlog.

De Puntfabriek kon via de Gentse haven rekenen op een verzekerde afzet van haar producten, maar vond ook in Gent zelf een afzetgebied voor scheepskabels en materiaal voor de plaatselijke binnenscheepvaart, en ook in de omringende landbouwgemeenten groeide de vraag naar metaalproducten, zoals ijzerdraad voor afsluitingen.

Gedurende de Duitse bezetting in 1914-1918 werden de werkhuizen gemilitariseerd. In de *Militäre Drahtfabrik*, produceerden Franse en Russische krijgsgevangenen o.a. prikkeldraad; bedienden, meestergasten en leiding waren Duitsers. Na de Russische revolutie en de vrede van Brest-Litovsk stuurde de bezetter de Russen naar huis en eiste hij een aantal van de vroegere werklieden op (waaronder Volckaert).

Na de wapenstilstand kon men pas in maart 1919 de productie weer opstarten. In een eerste fase konden er slechts honderdzeventig arbeiders aan het werk. In 1922 ging de fabriek gedeeltelijk over in handen van de Luxemburgse staalgroep Arbed (om ten slotte in 1953 geheel een Arbedafdeling te worden). De tewerkstelling in de tussenoorlogse periode liep op tot zo'n 1200 arbeiders.

Jozef Volckaert begon in het bedrijf te werken toen het in volle expansie was. Opmerkelijk is wel het 'gesloten aanwervingssysteem'. Hij wordt er binnengeloodst op voorspraak van zijn schoonbroer. Over de sociale geschiedenis van de Puntfabriek komen we nauwelijks wat te weten, de geschiedenis 'on the shopfloor' is nu eenmaal één van de meest verborgen gebieden in de geschiedschrijving. Wel weten we dat in het bedrijf een groot gedeelte van de werklieden afkomstig was van de omliggende landelijke gemeenten (meer dan in de andere Gentse metaalbedrijven; de ligging van de fabriek is daar uiteraard niet vreemd aan). Dit had wel gevolgen voor de sociale strijd in de fabriek.

De bestuurders van de Puntfabriek stonden in de tijd dat Jozef er werkte bekend als liberaal gezind. Zo werd in *De Volksstem*, het blad van de socialisten van Gentbrugge en Ledeberg, regelmatig de klacht geuit dat er druk werd uitgeoefend op de arbeiders om deel uit te maken van liberale sociale organisaties. En ondanks de (o.a. familiale) banden met het Gentse metaalpatronaat zou de fabriek zich afzijdig houden van de collectieve onderhandelingen die in de jaren twintig zouden tot stand komen in de Gentse metaalsector.

Voor Jozef Volckaert betekende de overgang van Rey naar de Puntfabriek een duidelijke verbetering in zijn sociale situatie. Zijn loon werd naar eigen zeggen bijna verdubbeld, en zijn vrouw kon haar werk als weefster opgeven en thuisblijven om voor het gezin te zorgen (waaruit dan weer blijkt dat zulks ook voor een 'bewust socialist' blijkbaar als ideaal gold). Die sociale promotie kunnen we iets exacter omschrijven aan de hand van de loongegevens uit de Industrietelling van 1896. Een scheerder bij Rey (het werk dat Volckaert deed) kon twee à drie frank per dag verdienen, zoveel als een gewone handlanger in de Puntfabriek. Voor de negentien nagelmakers hebben we de volgende looncategorieën: vier verdienen tussen 2 en 3 frank daags; vijf tussen 3 en 5 frank; zes tussen 5 en 7 frank; vier tussen 7 en 10 frank. Ook bij de draadtrekkers verdienden meer dan twee derden der arbeiders een loon van meer dan vijf frank per dag.

Uit het nawoord van Frank Uytterhaegen en Guy Vanschoenbeek in het boek 'Jozef Volckaert - En dat alles voor een paar tirannen - Herinneringen van een socialistische arbeider' - Uitgave Kritak 1983, pag. 117-120.

GETUIGENIS OVER DE LAATSTE JAREN VAN "TREFILARBED WELDING N.V."

Toen ik in 1970 in ARBED begon, was er nog de sfeer van vroegere dagen.

Traditionele directie en werknemers die nog met ijver hun job deden. Nooit had ik kunnen vermoeden hoe alles zou veranderen.

In de jaren '80 kwamen de eerste tekenen van een nakende crisis. Prototypes werden nog bij ons ontwikkeld, maar toen die startklaar waren, werden ze overgebracht naar ARBED-LUXEMBURG. Dat werkte ontmoedigend. Er werden hoge investeringen in het machinepark gedaan, die uiteindelijk niet het verwachte resultaat leverden. In 1988 werden "inleveringen" van kracht. De bedienden leverden 10 % van hun loon in, de arbeiders kregen meer opdrachten, de productie werd opgedreven met minder mensen... uiteindelijk gingen de arbeiders in staking.

Daarmee werd de toon gezet van een langzame aftakeling van een bedrijf dat 150 jaar stand gehouden heeft. Het onderhoud werd afgebouwd, dus minder goed werkende machines, minder productie. Het werd vechten tegen de bierkaai. Velen werden steeds minder gemotiveerd. De ware arbeidsgeest ging verloren. Uiteindelijk kreeg TrefilArbed Welding N.V. het statuut van een "bedrijf in moeilijkheden". Er diende zich een herstructurering aan. Bedienden konden op 58 jaar het brugpensioen opnemen, de arbeiders op 50 jaar.

Deze maatregelen werden meermaals gewijzigd. In 1992 werd nog meer bespaard op onderhoud, mede daardoor ging ik op brugpensioen. Ik was toen 52 jaar. Dat was een harde klap. Met hart en ziel had ik altijd graag in Arbed gewerkt, ondanks de vele problemen. Ik mocht echter nog van geluk spreken, amper drie maanden na mijn ontslag ging het bedrijf in falen. Collega's konden daardoor geen aanspraak meer maken op brugpensioen.

Allen hebben wij financieel een zware opdoffer gekregen. De beschikbare gelden gingen immers naar de meest dringende schuldeisers. Dit werd een roemloze ondergang van een bedrijf dat eens de glorie van Gentbrugge was, een bedrijf waar generaties graag gewerkt hebben. Als ik nu voorbij de troostloze vlakte wandel, waar elke bedrijvigheid stilviel, denk ik wel met heimwee en met pijn in het hart terug aan "de bloeiendetiïd". Had het echt niet anders gekund?? Ik bewaar echter ook zeer goede herinneringen, vooral aan de mensen van mijn ploeg, met wie ik jarenlang graag heb samengewerkt.

Marc Vereecken

INVLOED OP GENTBRUGGE

De puntfabriek heeft doorheen de jaren een belangrijke stempel gedrukt op de gemeente Gentbrugge. Het bescheiden bedrijfje van Pernot groeide uit tot de grootste werkgever van de streek. Het bedrijf zorde ervoor dat Gentbrugge van een eenvoudige plattelandsgemeente uitgroeide tot een proto-industriële voorstad.

De directie had ook een directe invloed op gemeentepolitiek vlak.

Het bestuur was het liberale gedachtengoed zeer genegen en verschillende leden van de beheerraad zetelden als lid van de liberale fractie in de gemeenteraad.

Dat de namen van Jean Delori, Leon Tertzweil en Theofiel De Jaegher ons vandaag nog zo bekend in de oren klinken, komt hoofdzakelijk omdat ze vereeuwigd zijn in straatnamen van Gentbrugge. Zo brengt de gemeente op haar manier hulde aan de mannen die, via de puntfabriek, Gentbrugge maakte tot wat het nu is.

Hans Vereecken

In dit gebouw in de Kerkstraat nam vzw De Punt inmiddels haar intrek.

DE PUNT Centrum voor sociale economie

1 DE PUNT, centrum voor sociale economie te Gent

Wij, bij DE PUNT zijn ervan overtuigd dat iedereen talenten en capaciteiten heeft. En dat arbeid het beste middel is om die te ontplooien.

In het economisch systeem moeten taken zo verdeeld worden dat alle mensen een kans krijgen op een geschikte job, ook laaggeschoolden, vrouwen, langdurig werklozen, allochtonen, personen met een handicap,...

Om volwaardige arbeidsplaatsen te creëren voor de kansengroepen, ondersteunt DE PUNT starters en vernieuwende initiatieven in de sociale economie:

Wij helpen bij het uitwerken van een bedrijfsidee. Wij verhuren lokalen en zorgen voor logistieke hulp. Wij ondersteunen invoegbedrijven en invoegafdelingen.

Neemt u de uitdaging van de sociale economie aan? Doe dan een beroep op DE PUNT!

DE PUNT biedt hiervoor zijn kennis aan:

- Wij helpen bij het uitwerken van een bedrijfsidee en bij het opmaken van een ondernemingsplan;
- We verhuren lokalen en zorgen voor logistieke hulp;
- We ondersteunen invoegbedrijven en invoegafdelingen.

DE PUNT weet wat er omgaat in de sociale economie en anticipeert op sterktes en zwaktes om die om te zetten in economisch verantwoorde beslissingen.

DE PUNT pakt de dingen anders aan.

- We geven geen voorgekauwd advies, we werken niet met vastomlijnde ideeën, we komen niet met oplossingen op basis van gestandaardiseerde analyses.
- We luisteren naar initiatiefnemers, we gaan mee op weg en we worden partners in hun onderneming. Omdat dat de beste manier is om te begrijpen waarover het gaat en om inzicht te krijgen in de dromen, de verwachtingen en de doelstellingen.
- En dan, in die samenwerking, geven we richting aan, benoemen en beschrijven de mogelijkheden en opportuniteiten en ondersteunen de beslissingen om van een bedrijfsidee een onderneming te maken.

DE PUNT wil initiatieven in de sociale economie helpen om coherente en stabiele ondernemingen op te starten, die steunen op volgende principes:

- De arbeidende mens staat centraal. Arbeid is het middel bij uitstek om talenten en capaciteiten te ontplooien. Zeker als men wil onderzoeken op welke wijze de arbeid kan aangepast worden aan de mens en niet omgekeerd, zodat de kansengroepen aan bod kunnen komen. Bovendien is het geleverde arbeid die kracht geeft aan organisaties of ondernemingen, die moeten erkennen dat hun succes begint en eindigt met mensen. Tot slot geloven wij dat mensen tot meer in staat zijn en dat leren op de werkvloer reële groeikansen biedt.
- Winst is een toetssteen. Ook in de sociale economie zijn bottom line - resultaten belangrijk omdat ze een spiegel zijn voor het bedrijf en als een bewijs gelden dat de bedrijfsvoering goed is en resultaten oplevert. Dergelijke positieve resultaten werken ook motiverend voor de mensen die er hebben toe bijgedragen. En de winst is nodig om verder te groeien, arbeidsplaatsen te creëren en nieuwe ideeën te ontwikkelen.
- Vertrouwen en communicatie zijn de basis. Wij geloven dat vertrouwen en communicatie noodzakelijk zijn in succesvolle ondernemingen en organisaties. In de sociale economie betekent dit dat engagementen opgenomen worden, dat er open informatie-uitwisseling is in en over de onderneming,

dat initiatieven en ideeën gestimuleerd worden, dat verhoudingen gebaseerd zijn op gelijkwaardigheid, enz. Wij willen ook het vertrouwen van de huidige en toekomstige generaties consumenten niet beschamen en dus werken met duurzame producten en productiemethoden.

2 DE PUNT: unieke samenwerking tussen Gentse sociale partners

De Gentse werkgeversorganisaties, Kamer van Koophandel, UNIZO en VKW, hebben samen met de Gentse afdelingen van de vakbonden ABVV, ACLVB en ACV het nodige kapitaal bijeengebracht voor de oprichting van de cvba DE PUNT.

De Gewestelijke ontwikkelingsmaatschappij Oost-Vlaanderen (GOM) en Hefboom, een financier voor de sociale economie, waren eveneens bij de oprichting aanwezig. DE PUNT wordt dus gesteund vanuit een breed maatschappelijk en pluralistisch draagvlak, dat in de toekomst nog zal uitgebreid worden met privé-aandeelhouders.

Twee jaar geleden heeft het Gentse stadsbestuur een globaal tewerkstellingsproject opgestart: 'Gent, Stad in Werking'.

Onder impuls van de stad had één van de actiegroepen van 'Gent, Stad in Werking' tot doel het opstarten van een sociaal economisch bedrijvencentrum op de vroegere Trefil-Arbed in Gent genoemd werd.

Een naam voor het nieuwe bedrijvencentrum was vlug gevonden: 'DE PUNT' suggereerden de buurtbewoners, in verwijzing naar 'de puntfabriek' zoals Trefil-Arbed in Gent genoemd werd.

3 DE PUNT: realisaties

Onder impuls van DE PUNT werden reeds een invoegafdeling voor herstelling van elektrische apparaten, een invoegbedrijf voor een mobiele car-wash en voor de verhuring van fietsen voor woon-werkverkeer opgestart.

Op dit moment zijn er aanvragen tot erkenning lopend voor een kuisfirma en een bedrijf met logistieke dienstverlening.

Het gaat telkens om arbeidsintensieve bedrijven waar laaggeschoolden, personen met een handicap, allochtonen of langdurige werklozen aan de slag kunnen, omdat het jobs zijn die relatief eenvoudig zijn.

DE PUNT geeft niet alleen advies. Initiatieven uit de sociale economie kunnen bij DE PUNT ook terecht voor het huren van lokalen en voor logistieke hulp bij de exploitatie van het bedrijf. Op de vroegere Trefil-Arbed site te Gentbrugge zijn kantoren en ateliers te huur in volledig gerenoveerde gebouwen die door de stad Gent ter beschikking gesteld worden.

-> Wie interesse heeft kan steeds terecht bij:

DE PUNT
Kerkstraat 108
B-9050 Gentbrugge
Marc Standaert
0477 33 20 04
Standaert.marc@pandora.be

Partner van Gent, stad in werking

DE PUNT is een initiatief van ABVV, ACLVB, ACV, GOM, Oost-Vlaanderen, Kamer van Koophandel, VKW en Unizo

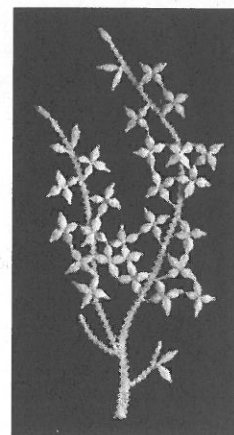
Met steun van diverse ondernemers en beleidsmakers en van:

"KANT TOT IN DE PUNTJES" DOOR KANTVERENIGING IDRIA

"Kant" is een op zichzelf bestaand, opengewerkt weefsel, door de kantwerkster vervaardigd, door middel van op klossen gewonden garen, of met naald en draad. (Uit: "Brugge en Kant", Martine Bruggeman, Brugge 1985).

Kant onderscheidt zich dus van bv. borduurwerk doordat hij weliswaar op een hulponderstof wordt gemaakt, maar er uiteindelijk volledig van wordt losgemaakt en op zichzelf bestaat. Men onderscheidt twee vormen: kloskant en naaldkant. Idria concentreert zich hoofdzakelijk op de eerste.

Het woord "kant" zelf zou oorspronkelijk letterlijk betekenen: de kant of boord van het linnen die met een opengewerkt weefsel werd versierd. Het spreekt vanzelf dat deze kunstvorm sedertdien een oneindige ontwikkeling heeft doorgemaakt.

Kant is niet op een bepaald moment in de geschiedenis "uitgevonden" maar is het eindresultaat van een logische evolutie van reeds bestaande handwerktechnieken, zoals koord- en vlechtwerk, macramé, passementwerk en verschillende borduurtechnieken zoals de getrokken draden, de "point coupé" of gesneden werk.

De kloskant en de naaldkant zijn naast elkaar ontstaan, niet uit elkaar. Kloskant is een voortvloeisel van diverse vlecht- en weeftechnieken, daar waar naaldkant meer uit borduurtechnieken voortkomt. Wel hebben beide kantsoorten elkaar in de loop van de geschiedenis wederzijds beïnvloed en zijn er zelfs combinaties van beide ontstaan bv. de Brusselse Duchesse. Dit is een kloskant en medaillons in naaldkant.

Volgens de gegevens waarover men nu beschikt, zou de eigenlijke "kant" vanaf halverwege de 16e eeuw voorkomen, d.w.z. vanaf de Renaissance. Over de plaats van ontstaan is men het nog steeds niet eens, alhoewel vaak wordt aangenomen dat de kloskant eerder een Vlaamse en de naaldkant eerder een Italiaanse oorsprong heeft.

Kantvereniging Idria - historiek

In het jaar 1974 werd in het begijnhof van Sint-Amandsberg, onder leiding van mevrouw Ans de Vries een vereniging van belangstellenden voor het kantklossen opgericht. "Idria" werd ze gedoopt, naar de naam van een oude Italiaanse kantsoort. Op 1 oktober 1975 verhuisde Idria naar Gentbrugge, waar het toenmalige gemeentebestuur een lokaal in kasteel Speltincx ter beschikking stelde. Daar kreeg de vereniging vaste vorm en een heus bestuur, onder voorzitterschap van mevrouw Blanche Dierickx.

In 1976 nam Idria voor het eerst deel aan de Gentbrugse Pinksterfeesten met een tentoonstelling en demonstraties kantklossen. Sedertdien is ze geregeld een vaste waarde in het Gentbrugse Dienstencentrum.

Het ledenaantal nam snel uitbreiding tot een vijftigtal in 1977. Het voorzitterschap werd overgenomen door mevrouw Myriam Myncke en bijkomende lesgeefsters werden aangesteld.

Het lesjaar 1980-81 werd een nieuwe mijlpaal in de geschiedenis van Idria. Vanwege de groeiende vraag naar bijkomende lesuren werd gestart met een tweede lessenreeks in Heusden. Het voorzitterschap werd toen tijdelijk waargenomen door mevrouw Angèle Ponnet, een van de pioniers van Idria, later door mevrouw Maria Hindryckx. Zij zag het ledenaantal van beide kantgroepen samen aangroeien tot een honderdtal in 1982.

Sedert 1983 is mevrouw Maria Otten voorzitter van Idria. Zij volgde jarenlang zelf cursussen aan diverse kantscholen te Brugge en behaalde daar ook het diploma van kantmonitrice. Onder leiding van mevrouw Otten profileerde Idria zich als één van de toonaangevende Gentse kantverenigingen, waar de nadruk wordt gelegd op een grondig en kwaliteitsvol onderricht.

Idria stelt zich tot doel om aan haar leden allerlei uiteenlopende kantklostechnieken aan te leren. Beginners krijgen via de basiscursussen Stropkant, Cluny- en Russische kant geleidelijk aan een inzicht in de opbouw van een kantpatroon en het lezen van een technische tekening. Gevorderden kunnen zich verder toeleggen op diverse kantsorten, zowel deze met afgeknoopte delen (zoals Grof en Fijn Bloemwerk, Rosaline, Rococo, Moderne kant enz.) als deze met doorlopende draden (Vlaanderse, Parijse, Valenciennes, Binche, Rijselse, Chantilly ...).

Via een korte instapcursus, gegeven door gastsprekers, kunnen de geïnteresseerde leden van Idria ook af en toe kennis maken met andere kantvormen: naaldkant, lintkant, technisch tekenen en ontwerpen van eigen moderne kantpatronen. De bedoeling daarbij is aan de leden zoveel mogelijk basiskennis aan te reiken, zodat ze zelfstandig en creatief met kant leren omgaan.

De cursisten werken volledig op eigen tempo. De begeleiding is individueel en niet gebonden aan een strak werkschema. Het cursuspakket wordt volgens de beschikbare vrije tijd van de leden afgewerkt. Nochtans wordt er veel aandacht besteed aan een goede techniek en een stapsgewijze opbouw van de moeilijkheidsgraad.

"Kant tot in de puntjes" is dan ook het resultaat van meer dan 25 jaar ervaring op het gebied van kantonderricht. De titel verwijst enerzijds naar de "speldepuntjes" op een prikpatroon, die de structuur vormen van iedere kloskant, maar anderzijds ook naar de goede technische basis die nodig is voor het maken van een kwaliteitsvol kantwerk.

Idria praktisch

Een cursusjaar bij Idria bestaat uit 18 lessen die gegeven worden om de 14 dagen van september tot mei op de volgende adressen:

Gentbrugge:

Kasteel Speltincx, Meersemdries 4 (Dienstencentrum O.C.M.W.)

1e verdieping

zaterdagmiddag van 14.00 tot 16.30 uur

Heusden:

Parochiecentrum

Steenvoordestraat

woensdagavond van 19.00 tot 21.30 uur

Inlichtingen:

Mevrouw M. Otten-Dierckx, voorzitter

J.P. Triesthof 25, 9050 Gentbrugge

Tel. 09 330 06 98

Mevrouw E. Spee-Van Oost, secretaresse

Robert Rinskopflaan 75, 9050 Gentbrugge

Tel./fax 09 231 21 05

